

**Ajuntament
de Barcelona**

Regidoria de Dona i Drets Civils

***Pla per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i
homes (2012-2015):
Informe d'avaluació sobre els resultats obtinguts en
l'àmbit de l'ocupació femenina***

Febrer 2015

B
BC
BN

Índex

Presentació	3
Dades relatives a dones i mercat de treball	4
Anàlisi del Pla	8
Resultats del Pla en l'àmbit de dones i ocupació	10
Eix 1. Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció.	10
Eix 2.. Coresponsabilitat com premissa per una igualtat d'oportunitats efectiva i real.	14
Eix 3. Participació, apoderament i presència en tots els àmbits.	15
Eix 4. Accés i condicions en l'esfera professional.	16
Eix 6. Atenció de les situacions de vulnerabilitat.	22
Conclusions	25
Recomanacions	28

Presentació

La Regidoria de Dona i Drets Civils és la responsable de vetllar perquè totes les àrees i programes de l'Ajuntament de Barcelona incorporin la perspectiva de gènere en les seves actuacions per tal que les mesures d'atenció i promoció de les dones de la ciutat sigui una matèria transversal. En aquest sentit, el Programa de Dona es va dotar del *Pla municipal per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes (2012-2015)*, instrument que ha esdevingut el marc de referència en aquest àmbit i que desplega un conjunt d'actuacions amb els següents objectius principals:

- Seguir donant visibilitat i establir estratègies per tal de superar les desigualtats de gènere, en tots els àmbits, i especialment per mostrar els efectes multiplicadors i positius que aporten les dones.
- Enfortir el concepte de transversalitat de gènere, com a eina per impulsar una completa igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes en les polítiques locals.
- Desvincular les polítiques d'igualtat de gènere de les polítiques assistencials i vincular les polítiques de gènere a tots els àmbits.
- Contextualitzar les polítiques de gènere en el context de la crisi actual, que provoca situacions i reptes nous per a les dones i els seus entorns.

És en base a aquest darrer punt que el Pla en tots els seus eixos però, sobretot, en el seu l'Eix 4 desenvolupa un conjunt de mesures relacionades amb l'esfera professional i amb la promoció de l'ocupació de les dones.

L'*Informe d'avaluació sobre els resultats obtinguts en l'àmbit de l'ocupació* es centra en recollir les actuacions del Pla relacionades amb aquest àmbit i el seu grau de compliment.

En tot aquest procés han participat:

- La Regidoria de Dona i Drets Civils.
- La Direcció Programa Dones de l'Àrea Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.
- El Centre per a la Igualtat i Recursos per a les Dones (CIRD).
- Barcelona Activa.
- Persones expertes i entitats relacionades amb l'àmbit de l'economia.

Dades relatives a dones i mercat de treball

A continuació es presenten alguns dels indicadors més rellevants que apareixen al resum executiu de l'informe *Dones i el mercat de treball a Barcelona 2014* del Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB)¹.

Aquestes dades, extretes de diverses fonts, serveixen per emmarcar la situació de les barcelonines en el mercat de treball.

Població

- Segons el Padró municipal a l'1 de gener del 2013, el 52,6% de la població de Barcelona eren dones (848.121).
- Segons el Padró municipal al 30 de juny del 2013, el 56% de la població de Barcelona eren dones en edat de treballar (299.974).

Nivell d'instrucció de la població de Barcelona

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 53,1% de la població activa de Barcelona tenia formació superior.
- El 52,6% de la matriculació en graus i estudis post-secundaris al curs 2011-2012 eren dones (120.456), en totes les universitats presencials amb seu a Barcelona, tret de la UPC.
- El 44,8% de la matriculació en formació professional (CFGM i CFGS) al curs 2011-2012, eren dones (13.560).

Població activa

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 48,8% de la població activa de Barcelona eren dones.
- Des del primer trimestre de 2008, la població activa femenina a Barcelona ha augmentat en 18.500 persones, mentre que la masculina s'ha reduït en 61.100.

Població inactiva

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 59,2% de la població inactiva de Barcelona eren dones.
- Des del primer trimestre de 2008, la població inactiva femenina s'ha reduït gairebé en 48.200 persones mentre que la masculina ha crescut per sobre d'11.500.
- El 59,4% de les persones que cobraven pensions contributives de la Seguretat Social el 2012 eren dones. El 54% de les pensions contributives de les dones eren de jubilació i el 39% de viduïtat.
- La mitjana de la pensió de jubilació de les dones era un 41,6% inferior a la dels homes.

¹ Web <http://www.cesbcn.com/>

Població ocupada

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 49,9% de l'ocupació a Barcelona corresponia a les dones, 312.700 persones.
- El 68,3% de les dones ocupades tenien entre 30 i 54 anys, el 17,6% majors de 54 anys, el 9,8% tenen entre 25 i 29 anys i el 4,2% tenen entre 20 i 24 anys. Només el 0,1% tenien entre 16 i 19 anys.
- El 68% de les dones ocupades a Catalunya tenien un nivell acadèmic superior a educació secundària de primera etapa.
- El 74,3% de persones que estaven ocupades a temps parcial a Catalunya eren dones. El 97,8% de les dones ocupades a temps parcial al·legaven la cura d'infants o d'adults (malalts, amb incapacitat o gent gran) com causa principal per exercir aquest tipus de jornada. El 85,2% d'elles manifestava no voler tenir un contracte a jornada completa.
- La taxa d'ocupació de les dones és inferior a la dels homes, però malgrat aquesta diferència, des del primer trimestre de 2008 la taxa d'ocupació masculina ha disminuït en 11,1 punts, mentre que la femenina només n'ha perdut 0,9.

Població aturada

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 50,5% de les persones aturades a Barcelona eren dones, 66.900.
- En xifres absolutes, la població aturada femenina superava en 1.300 persones la població masculina sense feina.
- Per edat i sexe, les dones menors de 25 anys i les majors de 55 anys oferien xifres inferiors a les dels homes, mentre que en la franja de 25 a 54 anys el nombre de dones aturades era superior al dels homes.
- La taxa d'atur de les dones a Barcelona era del 17,6% el darrer trimestre del 2013, mentre que la dels homes era del 17,3%.

Atur registrat

- Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, el 49,6% de l'atur registrat a Barcelona eren dones.
- De gener del 2008 a desembre del 2013 l'atur femení va augmentar a Barcelona un 82,1% i el masculí un 113,1%.
- Per districtes, on hi ha menor atur registrat de dones és a Ciutat Vella (41,6%) i on n'hi ha més és a Sarrià- Sant Gervasi (54,6%).
- En el còmput total s'observa que l'atur afecta en la mateixa proporció dones i homes. Les diferències es troben en el temps de permanència en aquesta situació, ja que mentre que els homes són majoritaris entre les persones aturades de menys d'un any, les dones pateixen amb més intensitat l'atur de llarga durada i encara més el de molt llarga durada.

Afiliació a la Seguretat Social

- Segons dades del *Ministerio de Empleo y Seguridad Social* del quart trimestre del 2013, el 48% de les persones afiliades a la Seguretat Social a la província de Barcelona eren dones.
- Les persones afiliades a la Seguretat Social a la província de Barcelona en el període 2007-2013 es van reduir un 15,1%. Els homes afiliats han vist minvada la seva presència en aquest període un 20,7%, mentre que les dones només han experimentat un decrement d'un 8,1%. L'any 2013, mentre que l'afiliació masculina minvava un 0,8%, la femenina creixia un 0,3%. Aquest fet s'explica perquè els sectors més afectats per la crisi amb destrucció d'ocupació han estat bàsicament sectors masculinitzats.

Contractació

- Segons dades de l'*Observatorio de las Ocupaciones-Servicio Público de Empleo Estatal* a Barcelona del quart trimestre del 2013, la contractació era paritària entre homes i dones, 50% respectivament, a la província de Barcelona.
- Des del 2007, la contractació total a la ciutat ha disminuït un 14,2%, un 14,3% entre les dones i un 14% entre els homes. La contractació a Catalunya en el mateix període ha disminuït un 24,5%.
- L'any 2013, el 53,1% de la contractació feta a la ciutat era formalitzada per dones i el 46,9% per homes. En el mateix any, Barcelona ciutat va concentrar el 51,7% dels contractes de la regió, el 48,5% dels contractes de la província i el 36,4% dels contractes de Catalunya.
- L'any 2013, l'11% dels contractes eren indefinits a Barcelona ciutat mentre que el 89% eren temporals. Del total d'indefinitos, 44.803 van ser signats per dones (51,7%) 41.925 per homes (48,3%). D'altra banda, 356.438 contractes temporals van ser formalitzats per dones (53,3%) i 310.643 per homes (46,6%).
- L'any 2013 el 47,8% de la contractació femenina a Barcelona ciutat era a temps parcial. Del total de contractació a temps parcial, el 59,5% dels contractes estaven signats per dones.

Salari

- Segons l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE, l'any 2011 les dones catalanes tenien un salari mitjà anual de 20.799 euros, 7.225 euros inferior al dels homes. La desigualtat salarial entre homes i dones a Catalunya és una característica transversal que ha afectat tots els sectors i les categories professionals, malgrat que els darrers anys s'han escurçat les diferències.
- Mentre que l'any 2004 el salari brut anual d'una dona era un 32% inferior al d'un home, l'any 2011 la diferència se situava al voltant del 26%, és a dir, el salari de les dones l'any 2004 era aproximadament el 68% del que rebien els homes i el 2011 havia augmentat fins al 74%.

- Les diferències salarials entre homes i dones es mantenen per sectors i són més elevades als serveis, on la bretxa supera el 25%, i a la indústria, on és lleugerament inferior, del 23,6%.
- Per categories o tipus d'ocupació, les professions on la diferència salarial entre homes i dones és més gran es produeix a les ocupacions elementals i entre els treballadors i treballadores de serveis de restauració, personals i de venda (entre el 34% i 32%). La bretxa salarial es redueix a les professions més qualificades: ocupacions científiques i intel·lectuals i ocupacions tècniques i professionals de suport (entre el 20,2% i 20,9%).
- Per edats, els homes cobren més en totes les franges d'edat i la diferència salarial dona-home augmenta progressivament a partir dels 35 anys.

Conciliació. Permisos i excedències

- Segons dades de la Seguretat Social, tant a Catalunya com a la província de Barcelona, l'any 2013 només l'1,6% dels permisos de maternitat van ser exercits per homes.
- L'any 2012, a Catalunya, el 96% de les excedències per cura de filles o fills van correspondre a dones. Pel que fa a les excedències per cura de familiars, a la província de Barcelona el 84% van correspondre a dones.

Desequilibri de la presència de dones en els òrgans de presa de decisió

Segons l'EPA del quart trimestre del 2013, Catalunya tenia un 30,5% de dones que exerceixen ocupacions de direcció o gerència, un percentatge pràcticament igual al d'Espanya. Aquesta dada contrasta amb el fet que les dones a Catalunya eren el 47,6% del total de la població ocupada i, d'aquestes, el 45,5% tenien estudis superiors. És a dir, sent gairebé la meitat de les persones ocupades i pràcticament la meitat tenint estudis superiors, les dones que ocupen llocs de direcció no arribaven a un terç.

Anàlisi del Pla

El Pla contempla una estructura basada en eixos generals, a partir dels quals es defineixen objectius específics i actuacions.

El tema de l'ocupació femenina i el seu context professional es fa palès en varis d'aquests eixos.

Per una banda, l'Eix 4 se centra especialment en la qüestió de l'ocupació de les dones i en el seu context professional, alhora que els altres eixos incorporen objectiu i actuacions vinculats a aquesta

Eixos
Eix 1. Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció
Eix 2. Coresponsabilitat com a premissa d'igualtat per una igualtat d'oportunitats efectiva i real
Eix 3. Participació, apoderament i presència en tots els àmbits
Eix 4. Accés i condicions en l'esfera professional
Eix 5. Transversalitat de gènere en les polítiques municipals
Eix 6. Atenció a situacions de vulnerabilitat
Eix 7. Abordatge integral contra la violència masclista i lluita contra l'exploració sexual

L'àmbit de dones i ocupació dins del Pla es concreta en l'estructura següent:

Estructura de l'àmbit de dones i ocupació dins del Pla		
Eixos	Objectius específics	Actuacions
Eix 1. Igualtat d'oportunitats i promoció	3	7
Eix 2. Coresponsabilitat com a premissa d'igualtat	1	2
Eix 3. Participació, apoderament i presència	1	2
Eix 4. Accés i condicions en l'esfera professional	3	13
Eix 6. Atenció a situacions de vulnerabilitat	2	7
	10	31

Aquesta estructura es distribueix percentualment de la forma següent:

Percentatge d'objectius específics i actuacions segons eixos					
Eixos	Objectius específics	%	Actuacions	%	Índex Actuacions/Objectiu
1	3	30,0%	7	22,6%	2,3
2	1	10,0%	2	6,4%	2,0
3	1	10,0%	2	6,4%	2,0
4	3	30,0%	13	42,0%	4,3
6	2	20,0%	7	22,6%	3,5
5	10	100%	31	100%	3,1

Observacions

- El major percentatge d'objectius específics es plantegen a l'Eix 1 Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció (30%) i a l'Eix 4 Accés i condicions en l'esfera professional (30%).
- El major percentatge d'actuacions es plantegen a l'Eix 4 Accés i condicions en l'esfera professional (42%), seguit de l'Eix 1 Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció i l'Eix 6 Atenció a situacions de vulnerabilitat (22,6% a cadascun d'ells).
- El major índex d'actuacions per objectiu es dona a l'Eix 4 Accés i condicions en l'esfera professional (4,3), seguit de l'Eix 6 Atenció a situacions de vulnerabilitat (3,5).
- La relació entre objectius i actuacions oscil·la entre l'índex 4,3 (màxim) a l'Eix 4 Accés i condicions en l'esfera professional i 2 (mínim) a l'Eix 2 Coresponsabilitat com a premissa d'igualtat i l'Eix 3 Participació, apoderament i presència. La diferència de 2,3 punts entre ambdós índexs redueix la distància manifestada al conjunt del Pla (3,6 punts) quant a l'aplicació de criteris de correspondència entre objectiu i actuacions.

Resultats del Pla en l'àmbit de dones i ocupació

Els resultats que es presenten a continuació corresponen al període d'aplicació del Pla durant els anys 2012-2014.

Els resultats es presenten agrupats pel eixos corresponents.

Eix 1. Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció.

Objectiu general: Avançar cap a un nou marc de relació entre dones i homes més igualitari i basat en el respecte i el reconeixement.

Objectiu específic 1.1: Donar suport a les actuacions que impulsin el principi d'igualtat d'oportunitats real i efectiva i de tracte de dones i homes.

Actuació 1.1.3: Impuls de campanyes per a joves per tal de fomentar professions amb poca presència femenina, així com promoure la presència de les dones en els sectors on estan subrepresentades a través de la formació.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Dret Civils ha vetllat per garantir la transversalitat de la perspectiva de gènere en les actuacions municipals, i ha col·laborat amb altres regidories i departaments per assolir aquest objectiu. Així:

- 1.629 dones joves han estat informades al Saló de l'Ensenyament, edicions 2013 i 2014, sobre els processos de selecció per ser agent del cos. La sol·licitud d'informació per part de dones ha suposat el 47% del total de demandes ateses.
- S'ha creat un Pla de Xoc contra l'atur juvenil, s'han desplegat múltiples actuacions de suport als joves. Al llarg del 2014, han participat prop de 6.000 persones menors de 30 anys en els diferents serveis i programes d'ocupació. D'aquestes, gairebé 2.800 van assistir a les activitats de 'Barcelona Treball Joves', un nou servei d'orientació i recerca de feina per acompanyar els joves en l'accés al món laboral. El 45% han estat dones joves.
- S'ha llençat el programa d'ajuts a les empreses 'Barcelona Crea Ocupació' per garantir la inserció del col·lectiu jove i facilitar-ne la contractació. Des de 2013, més de 400 empreses han creat 750 llocs de feina indefinits per a persones menors de 30 anys (86% dels casos) o aturats de llarga durada (14%), dels quals la meitat han estat dones.
- S'han atès 635 dones joves al Servei d'Assessoria laboral dels Punts d'Informació Juvenil, que dona resposta a les necessitats concretes d'informació i assessorament dels joves i treballa en els drets i deures del treballador i de les oportunitats de recerca de feina. Aquest servei és present en tots els PIJ de la ciutat i atén setmanalment.
- La Xarxa PIJ atén milers de joves que vénen amb una demanda d'informació laboral i s'atén en una primera instància en qualsevol dels 10 Punts d'Informació Juvenil que actualment existeixen. S'ha atès 8.896 joves dels quals el 61% eren dones.

- 969 dones ha estat informades de forma personalitzada sobre els processos de selecció de la Guàrdia Urbana de Barcelona. La sol·licitud d'informació per part de dones ha suposat el 30% del total de demandes ateses.
- S'han realitzat 17 xerrades informatives realitzades per la Guàrdia Urbana de Barcelona a centres formatius de la ciutat per explicar a noies i nois què es demana per ser agent del cos.
- Línia de subvencions:
 - F/ a - Ocupació i emprenedoria
 - F/ c – Visibilitat de les dones en l'àmbit professional

Objectiu específic 1.2: Disposar d'eines que permetin un coneixement més acurat de la realitat de les dones de Barcelona.

Actuació 1.2.1: Elaboració d'indicadors no androcèntrics que permetin fer el seguiment i l'avaluació de totes les actuacions municipals.

Resultats obtinguts:

- La Regidoria de Dona i Drets Civils ha col·laborat amb Barcelona Activa per tal d'incidir en la seva base de dades per tal que totes les seves activitats adreçades a l'ocupació siguin segregades per sexes.
- S'ha iniciat el treball per definir els pressupostos municipals amb perspectiva de gènere, amb l'objectiu de permetre una millor planificació i avaluació de totes les actuacions municipals. Actuació pilot al Districte d'Horta-Guinardó

Actuació 1.2.2: Estudi de l'impacte de la crisi econòmica en les dones, a partir de les diverses situacions socials, econòmiques, laborals, culturals i familiars d'aquestes.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Drets Civils ha elaborat els següents estudis:

- Informe sobre les condicions de vida de les dones de Barcelona 2011-2014
- Estudi sobre l'impacte de la crisi econòmica en les dones a la ciutat de Barcelona, 2011-2014
- Estudi sobre les necessitats de les dones empresàries i emprenedores

Actuació 1.2.3: Anàlisi de la interseccionalitat entre gènere, origen i renda en relació a la manera com se situen les dones tant en el mercat laboral formal com en l'informal, així com elaboració d'estudis que permetin recollir la realitat completa dels temps i feines de les dones i incorporar-hi informació sobre el grau de benestar.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Drets Civils ha elaborat els següents estudis:

- Informe sobre les condicions de vida de les dones de Barcelona 2011-2014
- Estudi sobre l'impacte de la crisi econòmica en les dones a la ciutat de Barcelona, 2011-2014
- Estudi sobre les necessitats de les dones empresàries i emprenedores

Objectiu específic 1.4: Potenciar la introducció en els plans de formació de les empreses de la igualtat d'oportunitats efectiva i real

Actuació 1.4.1: Oferiment d'assessorament i eines a la pròpia organització municipal, les empreses i les entitats que treballin la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Resultats obtinguts:

- S'ha redefinit el CIRD en tant que servei municipal per a la promoció de la igualtat entre dones i homes, amb l'objectiu d'implementar la transversalitat de la perspectiva de gènere en les polítiques locals, en l'organització municipal i en l'agenda pública.
- S'ha creat un recurs accessible online i a través d'app, gratuït i fàcil, *Bid@, Barcelona per la Igualtat d'Oportunitats*, per tal que les empreses i organitzacions de la ciutat puguin obtenir una avaluació general sobre la seva situació en termes d'igualtat, en els diferents àmbits rellevants. El recurs té, com a última finalitat, promoure el desenvolupament de Plans d'Igualtat i donar a conèixer el CIRD com a servei municipal que ofereix assessorament gratuït i expert en aquest àmbit.
- El CIRD ha realitzat 13 formacions, amb un total de 184 hores de formació impartides a 183 persones.
- El CIRD ha realitzat 90 assessoraments, majoritàriament a diversos departaments de l'organització municipal, i també a entitats i institucions de la ciutat.

Actuació 1.4.2: Sensibilització a les empreses dels beneficis que comporta per a elles l'existència, en el seu si, de plans d'igualtat entre dones i homes i la presència de dones en els àmbits de decisió per tal d'afavorir la incorporació, la permanència i el desenvolupament de la carrera professional de les persones, amb l'obtenció d'una participació.

Resultats obtinguts:

- S'ha creat un recurs accessible online i a través d'app, gratuït i fàcil, *Bid@, Barcelona per la Igualtat d'Oportunitats*, per tal que les empreses i organitzacions de la ciutat puguin obtenir una avaluació general sobre la seva situació en termes d'igualtat, en els diferents àmbits rellevants. El recurs té, com a última finalitat, promoure el desenvolupament de Plans d'Igualtat i donar a conèixer el CIRD com a servei municipal que ofereix assessorament gratuït i expert en aquest àmbit.

Actuació 1.4.3: Suport i incentius a totes aquelles empreses reconegudes com a familiarment responsables, que facilitin la conciliació als seus treballadors i treballadores.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Drets Civils ha col·laborat amb la Regidoria d'Usos del Temps per tal d'impulsar els programes que tenen objectius comuns. Així, dins dels programes de foment de la conciliació, els resultats són:

- Línies de subvencions
 - F/ b - Coresponsabilitat
 - R. Temps i conciliació
- Campanya de coresponsabilitat d'homes i dones 2011-2012
- Edició Premi 8 de Març 2012 a projectes de foment de la coresponsabilitat
- **3 edicions** del Premi Barcelona a l'Empresa Innovadora en Conciliació i Temps.
- **90 empreses** formant part de la xarxa NUST (dades fins a octubre 2014)
- **90.082** visites al web Usos del temps (dades fins a octubre 2014)
- **180 adhesions** al Pacte del temps (dades fins a octubre 2014)

Eix 2.. Coresponsabilitat com premissa per una igualtat d'oportunitats efectiva i real.

Objectiu general: Garantir que la coresponsabilitat i la reorganització del temps i els treballs siguin totalment assumits com una necessitat de la societat, mitjançant el treball conjunt amb entitats, institucions i empreses.

Objectiu específic 2.2: Promoure mesures i serveis que facilitin la conciliació i la coresponsabilitat.

Actuació 2.2.4: Suport i incidència, en l'àmbit empresarial, a mesures de flexibilitat configurades segons les necessitats de les persones i difusió dels beneficis d'un millor equilibri entre els temps laborals, familiars i personals.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Drets Civils ha col·laborat amb la Regidoria d'Usos del Temps per tal d'impulsar els programes que tenen objectius comuns, Així, dins dels programes de foment de mesures de flexibilització, els resultats són:

- Línies de subvencions
 - F/ b - Coresponsabilitat
 - R – Temps i conciliació
- Campanya de coresponsabilitat d'homes i dones 2011-2012
- Edició Premi 8 de Març 2012 a projectes de foment de la coresponsabilitat
- **3 edicions** del Premi Barcelona a l'Empresa Innovadora en Conciliació i Temps.
- **90 empreses** formant part de la xarxa NUST (dades fins a octubre 2014)
- **41 bones pràctiques** transferides d'empreses que formen part de la xarxa
- Realització de l'Estudi *Mesures de conciliació i reforma horària. Aplicació i opinió de les empreses catalanes*, en col·laboració amb l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona.
- Ampliació de places a les escoles bressol amb un 85% de la demanda de la ciutat atesa i impuls a la creació de 8 noves escoles bressol a la ciutat

Actuació 2.2.5: Valoració conjunta amb la Xarxa NUST de la incidència de les polítiques de conciliació en els recorreguts professionals de les dones.

Resultats obtinguts:

La Regidoria de Dona i Drets Civils ha col·laborat amb la Regidoria d'Usos del Temps per tal d'impulsar els programes que tenen objectius comuns, Així, dins dels programes de foment de mesures de flexibilització, els resultats són:

- Realització de l'Estudi *Mesures de conciliació i reforma horària. Aplicació i opinió*

de les empreses catalanes, en col·laboració amb l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona.

Eix 3. Participació, apoderament i presència en tots els àmbits.

Objectiu general: Fomentar la participació i presència de les dones en tots els àmbits per tal que puguin fer efectius els seus drets, tant a nivell privat com públic, tot potenciant el seu apoderament i la visualització i valoració social de les seves aportacions.

Objectiu específic 3.5: Enfortir el paper de les dones en l'imaginari col·lectiu, tant a nivell nacional com internacional.

Actuació 3.5.2: Realització d'accions que mostrin l'existència del sostre de vidre i les barreres professionals de les dones treballadores, mitjançant la col·laboració amb entitats i empreses.

Resultats obtinguts:

- Línia de subvencions
 - F / c – Visibilitat de les dones en l'àmbit professional
- Col·laboració en la creació de la plataforma online impulsada per l'Observatori Dona Empresa i Economia, que facilita el contacte entre dones que disposen del perfil adequat per postular-se a càrrecs de direcció o a consells d'administració, amb empreses interessades a incorporar el talent femení.
- Suport a les Jornades Fem Talent 2013 *Promoció de la igualtat a l'economia, l'empresa i el treball* i 2014 *Formació i Promoció del Talent Femení*, promogudes per la Xarxa de Parcs Científics i Tecnològics de Catalunya (XPCAT).
- Suport als projectes *Espai de diàleg DDIPAS-Fent visible el talent femení en el tercer sector* 2013 i *Visibilitzem les dones en l'àmbit professional de l'acció social* 2014, promoguts per ECAS - Entitats Catalanes d'Acció Social.
- Edició del Premi 8 de Març 2015 de foment de la igualtat salarial entre dones i homes

Actuació 3.5.5: Recolzament a les xarxes de dones emprenedores per millorar la seva visibilitat i reconeixement.

Resultats obtinguts:

- Línia de subvencions
 - F / a – Ocupació i empenedoria
- Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb Barcelona Activa en l'impuls de programes adreçats a dones:
 - **17 dones** participen a l'acte *Speed Networking per a dones empresàries - MED EMMA* de Barcelona Activa (2012).
 - **45 dones** participen a la *Jornada Networking Elles empenen* de Barcelona Activa (2014).
- Realització de l'estudi sobre les necessitats de les dones empresàries i empenedores

Eix 4. Accés i condicions en l'esfera professional.

Objectiu general: Impulsar l'accés de les dones al món laboral i professional en igualtat de tracte i oportunitats que els homes, tot fomentant l'empenedoria, l'autoocupació i noves formes d'organització del treball i l'ús generalitzat de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Objectiu específic 4.1: Impulsar l'accés de les dones al món laboral i professional en igualtat de tracte i oportunitats que els homes tot potenciant la presència femenina a llocs de responsabilitat.

Actuació 4.1.1: Sensibilització del teixit empresarial sobre la segregació horitzontal i vertical de les dones al mercat de treball, per tal de garantir la presència de dones en aquest mercat, així com sensibilització dels agents socials i econòmics vers una cultura d'empresa que promogui la igualtat d'oportunitats, de tracte, la paritat entre sexes i la no discriminació.

Resultats obtinguts:

- Línia de subvencions
 - F / c – Visibilitat de les dones en l'àmbit professional
- Col·laboració en l'Estudi *Les competències del futur. Les dones i el nou perfil directiu de les empreses*, 2014, de l'Observatori Dona, Empresa i Economia

(ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona.

- Col·laboració en la creació de la plataforma online impulsada per l'Observatori Dona Empresa i Economia, que facilita el contacte entre dones que disposen del perfil adequat per postular-se a càrrecs de direcció o a consells d'administració, amb empreses interessades a incorporar el talent femení.
- Suport a les Jornades Fem Talent 2013 *Promoció de la igualtat a l'economia, l'empresa i el treball* i 2014 *Formació i Promoció del Talent Femení*, promogudes per la Xarxa de Parcs Científics i Tecnològics de Catalunya (XPCAT).
- Suport als projectes *Espai de diàleg DDIPAS-Fent visible el talent femení en el tercer sector* 2013 i *Visibilitzem les dones en l'àmbit professional de l'acció social* 2014, promoguts per ECAS - Entitats Catalanes d'Acció Social.
- Xerrades sobre igualtat d'oportunitats entre dones i homes en els diversos districtes

Actuació 4.1.2: Foment a la creació de Plans d'Igualtat a les empreses de Barcelona per tal de potenciar l'equiparació real de dones i homes al si de les organitzacions empresarials i així superar el desequilibri existent entre els sexes.

Resultats obtinguts:

- S'ha creat el Consell Assessor de Dona i Empresa per a impulsar la implementació dels Plans d'Igualtat a les organitzacions.
- S'ha creat un recurs accessible online i a través d'app, gratuït i fàcil, *Bid@, Barcelona per la Igualtat d'Oportunitats*, per tal que les empreses i organitzacions de la ciutat puguin obtenir una avaluació general sobre la seva situació en termes d'igualtat, en els diferents àmbits rellevants. El recurs té, com a última finalitat, promoure el desenvolupament de Plans d'Igualtat i donar a conèixer el CIRRD com a servei municipal que ofereix assessorament gratuït i expert en aquest àmbit.

Actuació 4.1.3: Anàlisi de l'impacte específic de la crisi econòmica en l'ocupació de les dones i impuls de polítiques d'ocupació que tinguin en compte aquests condicionants, per tal de superar-los.

Resultats obtinguts:

- Informe sobre les condicions de vida de les dones de Barcelona 2011-2014
- Estudi sobre l'impacte de la crisi econòmica en les dones a la ciutat de Barcelona, 2011-2014
- Estudi sobre les necessitats de les dones empresàries i emprenedores

Objectiu específic 4.2: Donar suport a les dones que ocupin càrrecs directius i promoure que les dones tinguin presència en càrrecs de responsabilitat per evitar la pèrdua de talent femení.

Actuació 4.2.1: Donar a conèixer els estudis que mostrin i quantifiquin la pèrdua de talent femení per a la societat i les seves causes.

Resultats obtinguts:

- Col·laboració en l'Estudi *Les competències del futur. Les dones i el nou perfil directiu de les empreses*, 2014, de l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona.

Actuació 4.2.2: Visualització del talent de les dones i de les traves que provoquen que moltes dones no puguin arribar a demostrar-lo.

Resultats obtinguts:

- Línia de subvencions
 - F / c – Visibilitat de les dones en l'àmbit professional
- Col·laboració en l'Estudi *Les competències del futur. Les dones i el nou perfil directiu de les empreses*, 2014, de l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona.
- Col·laboració en la creació de la plataforma online impulsada per l'Observatori Dona Empresa i Economia, que facilita el contacte entre dones que disposen del perfil adequat per postular-se a càrrecs de direcció o a consells d'administració, amb empreses interessades a incorporar el talent femení.
- Suport a les Jornades Fem Talent 2013 *Promoció de la igualtat a l'economia, l'empresa i el treball* i 2014 *Formació i Promoció del Talent Femení*, promogudes per la Xarxa de Parcs Científics i Tecnològics de Catalunya (XPCAT).
- Suport als projectes *Espai de diàleg DDIPAS-Fent visible el talent femení en el tercer sector* 2013 i *Visibilitzem les dones en l'àmbit professional de l'acció social* 2014, promoguts per ECAS - Entitats Catalanes d'Acció Social.

Objectiu específic 4.3: Millorar la informació, els serveis i els recursos d'ocupació, autoocupació i formació laboral per a les dones i, en especial, per als col·lectius en situació d'especial vulnerabilitat, en col·laboració amb d'altres àrees, administracions i societat civil.

Actuació 4.3.1: Realització d'accions de sensibilització relacionades amb la igualtat d'oportunitats de les dones al treball remunerat.

Resultats obtinguts:

- Difusió d'informacions relatives a dones i mercat de treball a través de la pàgina de Facebook CIRD Dones <https://www.facebook.com/BarcelonaDones?fref=ts>
- Edició del Premi 8 de Març 2015 de foment de la igualtat salarial entre dones i homes

Actuacions 4.3.2 / 4.3.3:

- Desenvolupament d'iniciatives que fomentin l'emprenedoria femenina i impulsin la seva autoocupació, tot recolzant noves formes d'organització i el treball en xarxa entre emprenedores.
- Recolzament a les dones emprenedores mitjançant assessoraments i informant de les possibilitats d'accedir a crèdits.

Resultats obtinguts:

Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb Barcelona Activa en l'impuls de programes adreçats a dones:

- **1.170 dones** han participat a l'Escola de dones emprenedores de Barcelona Activa.
- **1.530 activitats formatives** en les quals han participat dones, en 71 activitats d'emprenedoria i gestió empresarial promogudes per l'Escola de dones emprenedores de Barcelona Activa.
- **74 dones** han participat al Programa *Learning to Grow* d'acompanyament i assessorament del pla de creixement empresarial, impulsat per Barcelona Activa en col·laboració amb IESE. La participació de dones ha suposat el **43%** del total de participants.
- **4.723 dones** promotores de projectes empresarials ha estat acompanyades per Barcelona Activa en la posada en marxa del seu projecte. La participació de dones ha suposat el **53%** del total de persones usuàries d'aquest servei.
- Tallers d'estratègia d'apoderament de dones en temps de crisi, als districtes.

Actuacions 4.3.4 / 4.3.8:

- Potenciació de la formació laboral a dones en atur, tot creant nous nínxols d'ocupació, creant programes específics per a l'ocupació de les dones amb l'objectiu de permetre'n l'accés, la presència i la permanència, així com programes d'acompanyament a la inserció i formació per a col·lectius de dones amb baixos índex d'ocupabilitat o per dones en atur.
- Impuls a les actuacions que implementin estratègies formatives i d'orientació laboral impulsades per a dones.

Resultats obtinguts:

Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb Barcelona Activa en l'impuls de programes adreçats a dones:

- **25.480 dones** ha estat acompanyades per Barcelona Activa en accions de capacitat professional i ocupació. La participació de dones ha suposat el **51,7%** del total de persones usuàries d'aquests serveis.

Actuació 4.3.5: Impuls perquè tant l'administració municipal com les empreses avancin en la promoció de les noves formes de treball basades en l'aprofitament de les TIC i el foment de l'ús de les TICS per part de les dones.

Resultats obtinguts:

Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb Barcelona Activa en l'impuls de programes adreçats a dones:

- **18.657 dones** han participat en activitats de capacitat tecnològica promogudes per Barcelona Activa. La participació de dones ha estat entre el **60,8%** (xarxa d'antenes Cibernàrium ubicades a biblioteques municipals) i el **54,1%** (formació tecnològica avançada per a professionals i pimes) del total de participants.

Actuació 4.3.6: Suport als programes que facilitin l'accés de les joves al mercat laboral en col·laboració amb la Regidoria d'Adolescència i Joventut, en especial a aquells estudis on les dones no són presents tradicionalment, així com participar en la incorporació de la perspectiva de gènere en el Consell de la Formació Professional de Barcelona.

Resultats obtinguts:

Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb altres departaments i institucions en l'impuls de programes adreçats a dones:

- **5.898 dones** menors de 30 anys han estat ateses per serveis i programes d'ocupació. La participació de dones joves ha suposat el **48%** del total de dones i homes menors de 30 anys que han estat atesos.
- **23.192 dones joves** han participat en el *Projecte de vida professional*, activitat d'orientació acadèmica i professional desenvolupada als centres de secundària de la ciutat. Iniciativa promoguda per Barcelona Activa, el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), la Fundació BCN Formació Professional i la Fundació privada d'empresaris FemCAT. La participació de dones joves ha suposat el **51,2%** del total de noies i nois participants.

Actuació 4.3.7: Creació de recursos i accions de sensibilització i de comunicació que afavoreixin l'ocupació de les dones que es trobin en situacions d'especial vulnerabilitat (amb discapacitat, en situacions de violència masclista, que exerceixen la prostitució i es volen integrar al mercat de treball normalitzat, ètnies minoritàries, majors de 50 anys, etc.).

Resultats obtinguts:

Col·laboració de la Regidoria de Dona i Drets Civils amb altres departaments i institucions en l'impuls de programes adreçats a dones:

- **131 dones** han participat al Projecte *Treball als Barris 2013* per al foment de la igualtat d'oportunitats, adreçat a dones amb més dificultats d'accés al món laboral. D'elles 116 han realitzat formació en competències transversals (motivació, comunicació, alfabetització digital i formació professionalitzadora) i 37 s'han inserit laboralment.
- Altres actuacions adreçades a col·lectius concrets especificats en l'Eix 6.

Eix 6. Atenció de les situacions de vulnerabilitat.

Objectiu general: Reforçar l'atenció a les dones en situacions de vulnerabilitat per aturar i minimitzar les actuals taxes de feminització de la pobresa.

Objectiu específic 6.2: Contemplar i donar suport a l'especificitat de problemàtiques i situacions de discriminació i desigualtat concretes en què es poden trobar les dones.

Actuació 6.2.5: Impuls, amb Barcelona Activa, de noves estratègies d'ocupació de les dones en situacions de vulnerabilitat, contemplant la seva diversitat.

Resultats obtinguts:

- Línia de subvencions
 - F / a – Ocupació i emprenedoria
 - F / d – Violència masclista
- **642 dones** en risc d'exclusió social han participat en el Programa PISL (Programa d'Inserció Sociolaboral). La participació de dones ha suposat el **45,5%** del total de persones usuàries d'aquest servei.
- **811 dones** amb especials dificultats d'inserció al mercat de treball han participat en el Programa PROPER (Programa Personalitzat per a la Recerca de Feina). La participació de dones ha suposat el **40,6%** del total de persones usuàries d'aquest servei.
- Suport econòmic a projectes d'entitats que promouen la inserció laboral de dones amb risc o situació d'exclusió social

Actuació 6.2.7: Promoció de clàusules socials en els plecs de contractació pública que afavoreixin la contractació de dones en situació de risc i d'exclusió social.

Resultats obtinguts:

- Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals, de 15 de desembre del 2013.

Actuació 6.2.8: Impuls perquè el fet de disposar d'un pla d'igualtat per part d'una empresa s'inclouï com a clàusula social i puntuï en cas d'empat en la valoració.

Resultats obtinguts:

- En procés d'estudi

Objectiu específic 6.4: Consolidar els programes socials de l'Agència ABITS amb la finalitat d'afrontar el fenomen de la prostitució a la ciutat mitjançant l'acompliment de les actuacions de millora promogudes pel govern municipal.

Actuació 6.4.1: Informació a les dones que exerceixen la prostitució quant als recursos i als serveis que l'Agència ABITS posa a la seva disposició.

Resultats obtinguts:

- **383 insercions laborals** de dones que han participat en diferents programes que tenen per finalitat desenvolupar itineraris, competències i alternatives professionals a l'exercici de la prostitució. Aquests programes estan promoguts per diferents entitats comptant amb el suport de l'Ajuntament.

Actuació 6.4.3: Increment de l'equip de professionals d'ABITS amb una inseridora laboral.

Resultats obtinguts:

- Contractació al 2013 d'una persona amb perfil tècnic per executar el programa Dona Impuls.

Actuació 6.4.5: Personalització de l'itinerari de reinserció laboral de les treballadores sexuals- ITI.

Resultats obtinguts:

- **69 dones** han seguit i finalitzat programes sociolaborals vinculats al disseny d'itineraris personalitzats complementats amb accions formatives de capaciació laboral.

Actuació 6.4.6: Creació d'un projecte de seguiment dels processos d'inserció laboral que s'hagin dut a terme, amb la finalitat que les dones que han exercit prostitució i que estan en situació de major vulnerabilitat social puguin assolir la integració plena al teixit social, econòmic i cultural de la ciutat.

Resultats obtinguts:

- **43 dones** ateses, **26** han realitzat formació professionalitzadora en cambrera de pisos i **10** s'han inserit laboralment a través del programa Dona Impuls (orientació, recerca de feina i formació professionalitzadora per a dones nigerianes que han exercit la prostitució).
- **28** ateses pel servei de Recuperació, Apoderament i Inserció sociolaboral de

dones que han estat víctimes de tràfic d'essers humans amb finalitat d'explotació sexual (RAI).

Conclusions

Dades

Les dades exposades a l'informe *Dones i el mercat de treball a Barcelona 2014* del Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB), esmentat a l'apartat de dades, aporten la informació següent:

- El conjunt de la població femenina resident a Barcelona és una mica superior a la masculina.
- Hi ha un percentatge més elevat de dones que han assolit o estan en procés d'assolir nivells formatius de grau superior, sobretot el nivell universitari. Les dones són majoria a totes les especialitats universitàries, excepte a les carreres i professions tecnològiques. A la formació professional (CFGM i CFGS) els homes són majoria.
- La taxa d'activitat de les dones barcelonines ha augmentat en els darrers anys. Aquesta progressiva incorporació de les dones al mercat laboral remunerat està relacionada amb l'augment de les necessitats econòmiques familiars derivades de la crisi.
- L'increment positiu de la taxa d'activitat femenina ha estat neutralitzat per l'augment simultani de la taxa d'atur.
- A Barcelona, l'ocupació es reparteix pràcticament en les mateixes proporcions entre dones i homes.
- Malgrat que l'atur total de la ciutat es reparteix gairebé al 50% entre homes i dones, la situació varia entre la població aturada de molt llarga durada que castiga més a les dones.
- La majoria de l'atur femení registrat a Barcelona es dona en el sector serveis.
- La pèrdua d'ocupació en sectors tradicionalment masculins ha fet que la baixada en afiliació s'hagi concentrat més en els homes, fent que el pes de les dones en l'afiliació hagi augmentat en els darrers sis anys.
- Es produeix una forta segregació horitzontal ocupacional per sexes. Les dones estan més presents als sectors de la cura, la llar i dels serveis, mentre que els homes estan més presents en els sectors industrials i la construcció.
- La contractació de dones a Barcelona ha anat creixent en els darrers anys fins a situar-se en el 53% del conjunt de la contractació.
- La presència de les dones en la contractació temporal és superior a la dels homes. Aquest fet també passa en la contractació a temps parcial.
- Persisteix la esclatxa salarial existent entre dones i homes, que es manifesta en tots i cadascun dels tipus de contractació, per edats, per sectors i per ocupacions, fet que repercuteix negativament en les futures pensions.
- El sostre de vidre encara persisteix en el mercat de treball, la qual cosa fa que no s'aprofiti el talent femení en tot el seu potencial a l'hora d'accedir a llocs de direcció i presa de decisions.

- L'assumpció quasi exclusiva de les responsabilitats familiars i de cura per part de les dones és un factor que condiciona fortament el mercat laboral femení. En aquest sentit, és imprescindible millorar la coresponsabilització en l'àmbit familiar.

Compliment del Pla

- El conjunt de resultats obtinguts en l'**Eix 1. Igualtat d'oportunitats i promoció** posa de manifest que s'han portat a terme les set actuacions establertes en els tres objectius específics plantejats.
- El conjunt de resultats obtinguts en l'**Eix 2. Coresponsabilitat com a premissa d'igualtat** posa de manifest que s'ha portat a terme les dues actuacions establertes en l'objectiu específic plantejat.

Cal destacar la col·laboració amb el Programa Usos del Temps.

- El conjunt de resultats obtinguts en l'**Eix 3. Participació, apoderament i presència** posa de manifest que s'hi han portat a terme les dues actuacions establertes en l'objectiu específic plantejat.

Ressalten les accions dutes a terme amb diverses entitats per posar en evidència l'existència del sostre de vidre i de barreres professionals per a les dones i el suport a xarxes de dones emprenedores.

- El conjunt de resultats obtinguts en l'**Eix 4. Accés i condicions en l'esfera professional** posa de manifest que s'han portat a terme les tretze actuacions establertes en els tres objectius específics plantejats.

Ressalten les accions dutes a terme per sensibilitzar el teixit empresarial sobre les situacions de segregació i la necessitat d'aprofitar el talent femení, la creació d'eines per elaborar plans d'igualtat a les empreses, l'elaboració d'estudis sobre l'impacte de la crisi econòmica en l'ocupació de les dones, el foment de l'emprenedoria femenina, l'orientació i formació de dones en situació d'atur, la promoció de noves formes de treball mitjançant l'ús de les TIC, l'impuls de programes que facilitin l'accés de dones joves al mercat de treball i la integració al món laboral de dones en situacions d'especial vulnerabilitat.

L'Eix 4 es constitueix, per continguts i resultats de les actuacions portades a terme, en el tronc central de la intervenció del Pla en l'àmbit de dones i ocupació.

Com a síntesi d'aquesta potent intervenció, cal tenir en compte que durant el període 2012-2014 (gener-novembre) s'han atès per part de Barcelona Activa **62.247 dones**, distribuïdes en les tipologies de serveis següents:

- Capacitació Professional i Ocupació: **25.480**. La participació de dones ha suposat el **51,7%** del total de persones usuàries d'aquest servei.
- Emprenedoria: **18.816**. La participació de dones ha suposat el **50,5%** del total de persones usuàries d'aquest servei.
- Formació tecnològica: **17.951** La participació de dones ha suposat el **55,9%** del total de persones usuàries d'aquest servei.

Als serveis per a empreses només es recullen dades de l'empresa, no de la persona interlocutora de l'empresa amb Barcelona Activa, per tant no es disposa de dades específiques sobre dones ateses.

- El conjunt de resultats obtinguts en l'**Eix 6 Atenció a situacions de vulnerabilitat** posa de manifest que s'han portat a terme sis de les set actuacions establertes en els dos objectius específics plantejats.

Ressalten les accions dutes a terme per atendre dones en situacions d'especial vulnerabilitat, ja sigui per estar en situacions de risc i d'exclusió social o per exercir activitats de prostitució.

- Com a valoració global del Pla, d'acord amb la metodologia que el fonamenta, es pot afirmar que s'han assolit uns resultats plenament satisfactoris ja que s'hi ha portat a terme el **93,5%** de totes les actuacions previstes, sent especialment destacable el nombre de dones directament ateses en les actuacions de l'Eix 4.

Recomanacions

De cara a futurs plans, es proposa seguir reforçant:

- Les oportunitats que ofereix el desplegament de la **Garantia Juvenil** per incidir amb més eficàcia en el **col·lectiu de dones joves**.
- Les actuacions adreçades específicament al col·lectiu de **dones majors de 40/45 anys** que cerquen ocupació.
- Les actuacions adreçades a dones que opten per **la via de l'autoocupació** com a resposta personal a la situació de desocupació generada per la crisi econòmica.
- Les actuacions que tenen per finalitat atendre els **col·lectius especialment vulnerables**, atès que l'impacte de la crisi econòmica no tan sols ha augmentat quantitativament el nombre de les dones afectades, sinó que també n'ha ampliat la tipologia amb nous perfils a causa de la pèrdua del lloc de treball i, conseqüentment, de recursos econòmics
- Les **iniciatives emprenedores femenines d'alt valor afegit** que es desenvolupin en els principals sectors estratègics d'activitat productiva i econòmica de la ciutat: tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), comunicació i indústries culturals, biotecnologia i ciències de la vida, energia, disseny, mobilitat, ensenyament superior i recerca, medi ambient, agroalimentari, logística i transport de mercaderies, turisme i medicina i salut.
- Les actuacions que tenen per finalitat combatre les **situacions de discriminació laboral** cap a les dones en tots els seus aspectes i especialment en el manteniment dels sostres de vidre.
- Les actuacions que aprofundeixen en la **coresponsabilitat entre dones i homes** en la conciliació de la vida laboral, personal i familiar.
- **La investigació** sobre els diversos factors que incideixen en la situació de les dones en el mercat de treball.